

**СУЧАСНІ ПРАВОВІ СИСТЕМИ СВІТУ:
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ФАКТОРИ РОЗВИТКУ**

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
28-29 листопада 2014 р.

**Запорізька міська
Громадська організація
«ІСТИНА»**

Запоріжжя

**ІНСТИТУТ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ
ЗАКОНОДАВСТВОМ ПОЛЬЩІ, РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ
ТА УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

ШПІЛЯРЕВИЧ В. В.

викладач кафедри кримінального права

Юридичний інститут

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

У різних державах світу законодавче регулювання кримінально-правового інституту заходів безпеки є неоднаковим. Так, Закон Російської Федерації про кримінальну відповідальність заходами безпеки вважає [1, ст. ст. 90, 99, 104-1]:

- а) примусові заходи виховного характеру (ст. 90 КК);
- б) примусові заходи медичного характеру (ст. 99 КК);
- в) конфіскацію майна (ст. 104-1 КК).

До заходів безпеки відповідно до глави X КК Республіки Польща належать [2, с. 46]:

- 1) позбавлення публічних прав;
- 2) заборона займати певну посаду, працювати за певною професією або займатися певною господарською діяльністю;
- 3) заборона керувати засобами пересування;
- 4) конфіскація предметів;
- 5) обов'язок відшкодувати шкоду;
- 6) грошова компенсація (pawiazka);
- 7) грошова виплата (swiadczenie pieniezne);
- 8) доведення вироку до публічної відомості.

При цьому одночасно можуть бути застосовані такі заходи, як: заборона обіймати певну посаду, працювати за певною професією чи займатися певною господарською діяльністю, заборона керувати засобами пересування і конфіскація предметів.

Аналіз КК України свідчить про недосконалість дослідження кримінально-правових заходів безпеки, адже на сьогоднішній час у ньому немає жодних статей, які б визначали поняття, мету, систему досліджуваних заходів та підстави їх застосування. Законодавець тільки підкреслив положення про те, що заходи, які за своєю правовою природою є заходами безпеки, віднесено до ряду інших інститутів кримінального права ("Звільнення від покарання та його відбування", "Інші заходи кримінально-правового характеру", "Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх" тощо) [3].

Вивчаючи заходи безпеки, які характерні для кримінального права України та порівнюючи їх із системою заходів безпеки (інших заходів кримінально-правового характеру), передбачених кримінальним законодавством Республіки Польща та Російської Федерації, можна дійти висновку про неоднозначність врегулювання цього питання на нормативному рівні. Зокрема, у різних державах, не зважаючи на той позитивний момент, що досліджуваний інститут знаходить своє закріплення у кримінальному законі, вище згадані заходи порізному носять свою назву. Так, якщо у законодавстві Республіки Польща [2] використовується традиційна назва "Заходи безпеки", то в Російській Федерації використовуються такий термін, як "Інші заходи кримінально-правового характеру" [1], що зокрема характерне й для КК України. Така неоднозначність назв відповідного інституту кримінального права характеризується особливістю національного кримінального законодавства та кримінально-правових відносин окремих держав. Однак, з іншої сторони, не є цілком прийнятною така назва інституту Закону Російської Федерації про кримінальну відповідальність як "Інші заходи кримінально-правового характеру", оскільки вона дозволяє включати у систему регламентованих заходів не тільки заходи безпеки, а й інші існуючі у КК заходи – заходи заохочення [4, с. 65; 5, с. 163; 6, с. 6; 7, с. 279], що водночас свідчить про "змішування", так би мовити, "консолідацію" різних за своєю правовою природою заходів у єдину систему.

Слід також звернути увагу на той момент, що у кримінальному законі Російської Федерації існує ряд заходів безпеки, які за своєю правовою природою та назвою ідентичні заходам безпеки кримінального права України. Зокрема, мова йде про примусові заходи виховного характеру та примусові заходи медичного характеру [1, ст. ст. 90, 99].

Таким чином, порівняльний аналіз заходів, які характерні для КК Російської Федерації, Республіки Польща та України, що за своєю правовою природою є заходами безпеки, дозволяє із впевненістю відмітити, що розробка кримінального законодавства конкретної держави чи удосконалення його окремих інститутів здійснюється із урахуванням власного менталітету й специфіки уже існуючої системи покарань та інших заходів кримінально-правового характеру. Тому і наш законодавець при нормативному закріпленні та постійному удосконаленні інституту заходів безпеки повинен акцентувати увагу на особливостях усієї системи заходів протидії злочинності, що допоможе гармонізувати не тільки кримінальне законодавство, а й практику його застосування.

Список літератури:

1. Уголовный кодекс РФ от 13 июня 1996 года № 63 – ФЗ [Текст] // Збори законодавства РФ. – № 25. – 17.06.1996 р. – Ст. 2954.
2. Уголовный кодекс Республики Польша [Текст]; науч. ред. А. И. Лукашов, Н. Ф. Кузнецова; пер. с польск. Э. А. Саркисовой; вступ. ст. А. И. Лукашова. – М., 2001. – 234 с.
3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341 – III [Текст] // ВВР. – № 25 – 26. – 2001. – Ст. 131.
4. Щедрин Н. В. Концептуально-теоретические основы правового регулирования и применения мер безопасности : [монография] [Текст] / Николай Владимирович Щедрин. – Красноярск, 2010. – 324 с.
5. Щедрин Н. В. Меры безопасности как средство предупреждения преступности : автореф. дис. ... на соиск. учен. степени докт. юрид. наук [Текст] / Н. В. Щедрин. – Екатеринбург, 2001. – 34 с.
6. Хавронюк М. Заходи кримінально-правового впливу: які вони бувають [Текст] / М. Хавронюк. – Юридичний вісник України. – № 21 (934). – 2013. – С. 6-7.
7. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи : порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : [монографія] [Текст] / Микола Іванович Хавронюк. – К., 2006. – 1048 с.

НАПРЯМ 9. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА

ПРАВОВА ПРИРОДА РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

ІВАНЧЕНКО Н. С.

студентка

*Інститут права імені Володимира Сташиса
Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

З прийняттям Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» у національній системі джерел права було здійснено революційні зміни, пов'язані із запровадженням прецеденту у якості джерела права. Отже, українські суди мають не тільки право, а й обов'язок застосовувати при розгляді справ практику Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд, Суд) як джерело права. [7, с. 260.]

Проте, на думку вітчизняних науковців, суди не мають чіткого і однозначного уявлення про те, як застосовувати практику Європейського суду. Так, на думку П. Андрушко, у діяльності вітчизняних судів має місце абстрактне посилання на практику Європейського суду без вказівок на конкретні рішення цього органу, а нерідко навпаки – у рішеннях вітчизняних судів робиться посилання на конкретне рішення Європейського суду але без зазначення його співвідносності з нормами національного права й обставинами конкретної справи [1, с. 12].

І хоча законом було визначено статус рішень Європейського Суду як джерела права, у науці досі існує дискусія щодо виправданості такого кроку, що спричинена відсутністю єдності думок з приводу правової природи цих рішень.

Юридична природа рішень Суду оцінюється неоднозначно. Так О. Климович вважає, що за своєю юридичною природою рішення Суду є офіційним тлумаченням стосовно конкретної справи. А саме тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), здійснене Судом у мотивувальній частині рішень щодо конкретних держав, стає «джерелом права Конвенції». [4, с. 38-40]. О. Романюк не погоджується з такою позицією, оскільки наразі скоріш Конвенція є джерелом права, а рішення Суду можна назвати джерелом її тлумачення. Суд наділений Конвенцією